

III. ATALA

7

IJITOAK ETA BESTE GUTXIENGO KULTURAL BATZUK

Aurrekariak

Arartekoak arreta berezia jartzen die ijito herriaren zailtasun eta beharrezan. Gutxiengo kultural horrek bazterkeria sozial eta politikoa jasan du, eta berdintasuna sustatzeko, bereizkeriaren aurka borrokatzeko eta bere nortasun kulturala aitortzeko politikak zor zaizkio. Ijitoei dagozkien Arartekoaren jarduketak azaltzen ditugu atal honetan, eta aurten nabarmendu behar diren elementu adierazgarrietariko batzuk aipatzen ditugu.

1. Arloa kopurutan

Ijitoei eragiten dieten kexak jasotzen ditugunean, Arartekoaren arlo desberdinetan aztertzen dira, arau orokor gisa, gainerako herritarrek helarazten dizkiguten auzien antzekoak izaten direlako. Ijitoek erakunde honengana jotzen dute, nagusiki, etxebizitza eskuratzeko zailtasunengatik (etxebizitza arloa), gizarte zerbitzuak eta prestazioak eskuratzeko oztopoengatik (gizarteratze arloa), eta erroldan inskribatu eta udalerrri bateko bizilagun bihurtzeko zailtasunengatik. Ijitoei eragiten dieten kexak jasotzen ditugu, beste alde batetik, auzo degradatuak biziberritzeko beharra edo auzokideen arteko harremanak direla-eta.

2. Kexarik aipagarrienak

Ijitoei berariaz dagozkien auzien gaineko kexa batzuk jaso ditugu atal honetan.

2.1. Gizarte prestazio ekonomikoak etetea

Beharrian oinarri-oinarrizkoei aurre egiteko zailtasunak dituzten ijitoek prestazio ekonomiko hauek eskatzen dituzte: diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE), etxebizitzarako

prestazio osagarria (EPO) eta gizarte larrialdietarako laguntzak (GLL). Prestazioak ukatzearekin, etetearekin eta azkentzearekin zerikusia duten kexak izapidetu ditugu Gizarteratze arloan; beraz, arlo horretara jo behar da arazo horien inguruko kexen edukiaz gehiago jakiteko. Bestalde, gizartetik baztertuta geratzeko arriskua duten beste kolektibo batzuen kexen antzekoak dira.

Azpimarratu behar ditugu, nolana ere, lana dela-eta diru-sarrera urriak dituzten ijitoei eragiten dieten arazoak. **Gizarteratze eta Diru Sarrerak Bermatzeko 18/2008 Legeak** laneko diru-sarrerak osatzeko errenta deritzon modalitatea aurreikusuten du, lanaren bidezko diru-sarrerak dauden kasuetarako. Horren kontaketatik kanpo uzten dira norberaren nahiz inoren konturako lan jardueratik ateratako diru-sarreraren portzentaje jakin batzuk. Kolektibo horri eragiten dieten kexak izapidetu ditugu **Lanbide** aurreikusten dituen irizpideen eta kaleko salmentarako kooperatiben jardunbidearen arteko adostasun faltagatik, bai eta kontuan hartzen diren diru-sarrerengatik edo gaixotasun baje edo laneko baje zentzuagatik ere, ez baitiete beste kolektibo batzuetako egoera berebere erantzuten. Kexek agerian jartzen dute Administrazioaren eta ukitutako ijitoen arteko komunikazioa eta informazioa hobetu beharra dagoela, laneratzea eta diru-sarreraren bermea hobetzeko.

Beste kexa bat bizikidetzaren unitate independentea eratzeko zailtasunaren ingurukoa da. Eurekin ahaidetasun lotura duten beste bizikidetzaren unitate batzuekin etxebizitza partekatzen duten bizikidetzaren unitateen iraupenari bi urteko muga ezarri zion **Diru Sarrerak Bermatzeko Errentari buruzko 147/2010 Dekretuak**. Oro har, euren kargu seme-alabak dituzten bizikidetzaren unitateak izaten dira. Bi urte horiek igarotakoan helbide aldaketarik izan ez bada, helbide horretan elkarrekin bizi diren pertsona guztiek bizikidetzaren unitate bakarra osatuko dute. Bizikidetzaren unitate bateko pertsonen kopurua handitzeak ez du eraginik prestazio gisa jasotzen den zenbatekoan baldin eta hiru pertsona baino gehiago badira, izan ere diru kopuru bera jasotzen baita kide kopuru horretatik aurrera. Ijitoek etxebizitza eskuratzeko izaten duten zailtasunak mugatu egiten die familia-nukleo bakoitza etxe batean bizitzeko aukera.

Aurten jaso ditugun kexa batzuetan oso modu murriztailean interpretatzen zen pertsonen DSBerako duten eskubidea, edo, nahiz eta aurretik independente bizi, aldi batez ahaideren batekin bizi izanak eragotzi egiten zuen prestazioa eskatzea, ez bazen frogatzen urtebete igaro zela ahaideekin batera bizi izan zenetik. Lanbidek argitu egin du irizpide horren norainokoa; beraz, eskaera aurkezten den eguna baino urtebete lehenagotik, gutxienez, bizikidetzaren unitatea osatzearen betekizuna ezin zaie eskatu aurretik DSBE espediente baten titular izan direnei.

2.2. Bizikidetzak

Aurten bizikidetzak harremanen inguruko kexak jaso ditugu; zenbaitetan, elkar ulertu ezina eta elkarren kulturari buruzko ezjakintasuna izan dituzte osagai. Kexa horiek agerian jarri dute kultura arteko ikuspegia duen lan komunitarioaren garrantzia.

2.3. Etxebizitza

Ijito asko hurbildu dira erakundera bizileku egokia izateko zailtasuna dela-eta. Alde batetik, merkatu pribatura iristeko zailtasunak izaten dituzte, ijitoei ez zaielako etxebizitzarik eskaintzen, zenbaitetan, alokatzeko garaian jabea uzkur agertzen delako, edota jabeen erkidegoak aurreiritziak agertzen dizkiolako bere etxebizitza ijitoei alokatzea erabaki duen etxe jabeari. Gainera, etxebizitzaren alokairuaren prezioa handia da merkatu pribatuan, eta horrek zaildu egiten du etxebizitza eskuratzea.

Etxebizitza publikoei dagokienez, gizarte etxebizitzak eta babes ofizialeko etxebizitzak funtsezko berme izan dira, etxebizitza izateko eskubidea erabili ahal izateko aukera eman dutenak. Jaso ditugun kexak beste kolektibo eta pertsona batzuegandik jasotako antzekoak dira. Beraz, Etxebizitza arloan azaldu ditugu.

2.4. Erroldako inskripzioa ukatzea

Jarraitzen dugu kexak jasotzen erroldan inskribatzeko zailtasunengatik eta udalerrri batean benetan bizi den pertsonari erroldako inskripzioa ukatzeagatik. Beraz, erakunde honek jarraitu du udalei gogora ekartzen euren betebeharrak dela udalerrian benetan bizi diren pertsonak erroldan inskribatzea. Etorraren arloan azaltzen dugu nola Arartekoak [Sestaoko Udalari](#) dagokion esku-hartze bat egin duen, eta hori nabarmendu egin dugu.

2.5. Jarduketak auzo degradatuetan

2.5.1. Santa Juliana auzoa

Arartekoak gomendio bat egin zuen 2010. urtean, hain zuzen ere [Arartekoaren 2010eko irailaren 20ko Ebazpena](#), zeinaren bidez auzotar talde batek aurkeztu zuen erreklamazioaren gaineko esku-hartzea amaitutzat jo baitzen. Erreklamazioak Abanto Zierbenako Santa Juliana auzoak jasaten duen nariadura egoera, gizarteari zein hirigintzari dagokienez, zuen hizpide.

2011. eta 2012. urteetako txostenetan ebazpen horren jarraipenaz aritu ginen eta egindako aurrerapausoak azaldu genituen, hala nola Abanto Zierbenako Hiri Antolamendurako Plan Orokorren behin betiko onespina, 2010eko uztailaren 29koa. HAPO horrek sektore bat aurreikusten zuen Santa

Juliana auzorako, plan partzial baten bidez garatu beharrekoa. 2014. urtean [Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak](#) agindu du auzo hori biziberritzeko proiektua babesteko duela, hirigintza eta gizarte arazo bereziak dituzten hirialdeak biziberritzeko diru-laguntzen programako aurreikuspenen barruan, eta oso balorazio ona egiten diogu konpromiso horri. Emandako diru-laguntzak ahalbidetuko du Udalak auzo horretan etxebizitzak eskuratzea 2014an eta 2015ean.

2.5.2. Sestaoko Simondrogas eta Txabarri auzoak

2006. urtean Arartekoak 2006ko azaroaren 6ko Ebazpena eman zuen Sestaoko udalerriko biziberritze prozesuari buruz.

Sestaoko Biziberritzeko Gida Planaren zenbait aurreikuspen aztertzea izan zen Arartekoaren esku-hartzearen helburua: hain zuzen ere, Sestaon bizi ziren zenbait familiak udalerritik alde egin behar izatea, zein familiak alde egin behar zuten erabakitzeko irizpideak, etxe-hustea eurekin zekartzaten hirigintza jarduketak, udal etxebizitzaren egoera, gizarte kohe-siorik eza, eta plana onesteko erabili zen prozedura (bizilagunen parte-hartzea).

Aurten berriro ekin diogu ebazpen horren jarraipenari, Arartekoak Sestaoko Udalari begira egindako beste esku-hartze batzuei ere eragiten zien [ofiziozko jarduketa](#) bat zela-eta.

Arartekoak ofiziozko jarduketa hori amaitu du [ebazpen bat](#) emanaz. Ebazpen horren bidez amaitutzat jotzen da Sestaoko Udalak udal erroldaren kudeaketaren, biziberritze prozesuaren eta herritarren segurtasunarekin lotutako zenbait gairen esparruan egindako jarduketei buruzko ofiziozko esku-hartzea.

Sestaoko biziberritze prozesuari dagokionez, gogora ekarri behar dugu oraindik ere indarrean dirautela Arartekoaren 2006ko azaroaren 6ko Ebazpenean eman ziren gomendioak.

Ohartarazten dugu Sestaok dituen beharrek hainbat esparruri eragiten dietela. Hirigintzako eta etxebizitza eskuratzeko esparruez gain, biztanleriaren ehuneko handi bat gizarte desabantailan dago (hainbat arrazoi direla eta, besteak beste, iraupen luzeko langabeak izatea edo enplegua eskuratzeko zailtasunak dituzten gutxiengo etnikoak izatea), eta horrek gizarte-politika inklusiboak eskatzen ditu. Hobekuntzak egin diren arren, gure ustez, egindako jarduerak ez dira nahikoak Sestaoko gizarte-, hirigintza- eta ekonomia-egoerari aurre egiteko. Beharrezkoa da erakunde arteko hitzarmenari berri z ekitea, dagokien zuzkidura ekonomikoa duten politika publikoak proposatzeko, Sestaoko gizarte- eta ekonomia-eraldaketan eragina izan dezaten, eta Nerbioiren Ezkerraldeko gizarte-, lan- eta ekonomia-garapenean inplikaturako eragile publiko eta pribatu guztiek parte hartzeko.

2.6. Asentamenduak

Euskotreneko Deustuko geltoki zaharrean errumaniar jatorriko pertsona batzuk kokatu izanarekin zerikusia duen kexa bat jaso dugu. Arartekoak argibideak eskatu zizkien Bilboko Udalarari, Bizkaiko Foru Aldundiari eta Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailari, pertsona horiei laguntzeko hartuko ziren neurriei buruz, ezin baitziren Eusko Trenbideak - Ferrocarriles Vascos S.A.ren lurretan bizi. Informazioa jaso ondoren, berretsi egin dugu [Arartekoaren urriaren 5eko 3/2011 Gomendio Orokorren](#) edukia: *Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren erkidegoko ijitoen asentamenduetan esku hartzeko jardura protokoloak garatzeko premia*. Bertan, ijitoek EAEn dituzten asentamenduen egoera eta haien premiarik oinarrikoenei erantzuna emateko gabezia aztertzen dira.

Berresten du honako hau ez da espazio publikoaren erabilerrako arazo huts bat, ez eta jabetza pribatuko higiezin baten okupazioagatik hustuketa arazo bat, **baizik eta eskubide eta betebeharren titularrak diren eta zaurgarritasun egoeran dauden pertsonen bizi arazo bat**. Erakunde honek ezinbesteko deritza inplikaturako agenteen, herri administrazioen eta gizarte eragileen arteko lankidetzeta eta koordinazio tresnak eta lanabesak ezartzeari; hori guztiori garrantzi handi-handikoa da herritar ijitoekin esku behar izaten denean. Kolektibo mota horiekin esku hartzeko berezitasunek berekin dakarte gizarte zerbitzuekin erlazioatzeko alde aurretiko jakintza eta haien migrazio proiektuaren nahiz gizarteratzeko ibilbide posibleen ezagutza ere.

Bilboko Udalak etxerik gabeko pertsonen begira gizarte, hezkuntza eta komunitate arloan esku hartzeko daukan programaren kale taldea **oso modu positiboan** baloratzen du erakunde honek. Aldi berean, oso positibo irizten dio Bilboko Udalak egoera mota horiei aurre egiteko dituen zerbitzuak eta baliabideak eskaintzeari.

Hala eta guztiz ere, Bilboko Udalaren txostena irakurrita, **ezin ondoriozta daiteke behar besteko koordinaziorik egon denik udaltzaingoaren eta programa horretako langileen artean**. Orobat, ezin ondoriozta daiteke udaltzaingoaren jarduketan pertsonen bizitegian esku hartzeko injerentziari buruzko arazuko ezarpenak kontuan hartu direnik; egoera hori, gainera, ez zaio kontrajartzen infraetxebizitzaren izaerari, ez eta jabari publikoko ondasun baten ez-legezko okupazioari ere. Udaltzaingoak hustuketan duen jarduketari dagokienez, antolamendu juridikoa aintzakotzat hartu beharra dago; hori dela eta, ondasun publiko baten okupazioan legezketasuna berrezartzeko legezko prozedurak bete behar dira, baina, aldi berean, pertsonen bizitegiaren babes konstituzionala ere kontuan hartu behar, bai eta pertsonen eskubideak ere, bereziki bizitza duinerako eskubidea. Administrazioen arteko jarduketa protokoloen ezarpena oso interesgarritzat jotzen jarraitzen dugu, betiere kokalekuak eratzen dituzten pertsonen beharrezan eta premiei erantzun egokia emateko, esate baterako

espediente honekin gertatzen den bezala. Aintzakotzat hartu beharra dago, kasu honetan, ukitutakoa Bilboko Udala dela eta udal horrek kalean dauden pertsonak artatzeko egitasmo eta programak dituela; nolana ere den, **hori ez da udalerriguztien errealitatea**. Horregatik, oso interesgarritzat jotzen genuen Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak jarduketa protokolo baten prestaketa koordinatzea; protokolo horretan administrazio bakoitzak garatu beharreko jarduketak argi eta garbi islatuko ziren eta pertsonen premiak eta beharrezan artatzeko eta eskubideak errespetatzeko lana lehenesten zen.

3. Araudi eta gizarte-testuingurua

Aurten (2014ko apirilaren 4an) [ijitoei buruzko Europako hirugarren gailurra](#) egin da. Bertan Erkidegoko erakunde hainbat ordezkari bildu zituen Europako Batzordeak, bai eta estatu kideetako ordezkariak ere, horien guztien konpromiso politikoa berritzeko xedearekin, Ijitoak Gizarteratzeko Estrategia Nazionalerako Europako Esparruaren helburuei begira.

Helburutzat hartu zuten balantzea egitea, nola aplikatzen ari ote ziren ijitoak gizarteratzeko estrategia nazionalak, estatu kideek urtero aurkeztutakoak, goian aipatutako EBko Esparruan ezarritakoaren ondorioz, eta ea ijito komunitateen bizimodua hobetzen ari zen.

Gailur horretan Batzordeak [txostena](#) aurkeztu zuen. EBko Esparruaren eraginez 2011tik egindako aurrerapenak ebaluatzen ditu txosten horrek. Batetik adibide positiboak ematen ditu, eta bestetik, estatu kideen ahalegin bereziak eskatzen dituzten arloak azaltzen ditu. Hobekuntzen artean, azpimarratu behar da lehen baino ume ijito gehiagok jasotzen dutela eskolaurreko hezkuntza eta gero eta gehiago direla lagun egiteko programak, alegia, ijitoei lana bilatzen laguntzeko programak, bai eta bitartekotza programak ere, ijito komunitateen eta bestelako komunitateen arteko aldea laburtzeko, etxebizitzaren eta osasun laguntzaren arloetan. Beste alde batetik, estatu kideek euren programetarako erabiltzen duten Europako Gizarte Funtsaren %20 bideratu beharko da gizarteratze arlora, gaur egungo %15eko batez bestekoa handituz, Europako Batzordearen 2013. urteko [Gomendioan](#) proposatu zen bezala. Gomendio horretan estatu kideei proposatu zitzaizen batetik berriazko neurriak hartzea, funtsean ekintza positiboak, eta bestetik neurri politiko horizontalak, hala nola, estrategiak toki eremuan aplikatu daitezkeen lortzea, bereizkeriaren aurkako arauak aplikatzea, gizarte inbertsioaren ikuspegia hartzea, emakume eta haur ijitoak babestea eta pobrezia arazo konpontzea. Gomendio hori tresna garrantzitsua da ijito herriaren sustapenerako eta bereizkeriaren aurkako borrokarako.

Txostenean ondorio gisa azaltzen denez, nahiz eta ijito komunitateek jarraitzen duten txirotasuna, gizarte bazterkeria eta bereizkeria jasaten, aurrerapausoak egin dira hezkuntzaren, lanaren, osasunaren eta etxebizitzaren alorretan eta bereizkeriaren kontrako borrokan.

Aurten ere Europako Batzordeak [txostena](#) argitaratu du eta bertan balantzea egin du: nola txertatu diren antolamendu juridiko nazionaletan Europar Batasunak ezarritako arauak, sexua, arraza edo etnia, erlijioa edo sinesmenak, desgaitasuna, adina eta sexu joera direla-eta egiten diren bereizkeriei aurre egiteko, eta nola aplikatzen diren arau horiek. Txostenak bereizkeriaren biktimentzako babesaren hobekuntza proposatzen du landu beharreko alderdi gisa. Antzemandako arazoaren artean aipatzekoak dira eskubideei buruzko kontzientzia publikorik eza eta bereizkeria kasuen salaketan kopuru txikia.

[Funtsezko Eskubideen Europar Batasuneko Agentziak](#) aurten aurkeztu du 2011. urtean ijitoen egoera sozioekonomikoari buruz egin zuen [ikerketatik ateratako datuen ustiapena](#). Ikerketa horretan lankide izan ditu Europako Batzordea, Nazio Batuen Giza Garapenerako Programa eta Munduko Bankua, eta enpleguaren, hezkuntzaren eta etxebizitzaren arloak jorratu ditu, tratu desberdintasunarekin batera. Emaitzak 11 estatu kidetan lortu dira. Helburua da biztanleriaren beharrezanekin bat datozen politika publikoen diseinua ahalbidetzea eta ikerketak egiten jarrai dadin erraztea.

Azpimarratu egiten dugu, halaber, EBko 8 herrialdetan egindako [gida-txostena](#), EURoma Ikaskuntza Sarearen esparruan egindakoa. Ijitoak gizarteratzeko egitura-funtsak erabilita 2007-2013 bitarteko programazio aldian metatutako ezagutza transferitzea da txosten horren helburua, baliagarria izan dadin 2014-2020 bitartean. Funts horiek toki mailako asentamenduen beharrezanegi aurre egin ahal diete. Hona zein den gida horren helburu nagusia: tokiko agintarietara gidalerroak eta aholku praktikoak ematea egitura-funtsak eta inbertsio-funtsak ijitoen toki mailako gizarteratzea lortzeko erabiltzeko buruz. Beste gauza batzuen artean, ijitoei toki mailan zuzendutako gizarteratze politiken arazoak eta erronkak nabarmentzen ditu, eta ijitoei zuzendutako gizarteratze politiken onuren eta balio erantsiaren ikuspegi orokorra eskaintzen du. Toki mailako jardunbide onak eta adibideak ere eskaintzen ditu.

Etorkinen arloan egin dugun bezala (ikus arlo hori), ERA BEREAN sarea abian jarri dela aipatzen dugu. Arraza, etnia edo nazioa, sexu joera eta identitatea eta genero identitatea direla-eta egiten diren bereizkerien aurka borrokatzea da sare horren helburua.

[Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak](#) sustatu du ekimen hori, arlo horietan diharduten hainbat gizarte erakunderekin elkarlanean. Aipatzen dugu, halaber,

berretsi egin dela [Ziberdelinkuentziari buruzko Hitzarmenari erantsitako protokoloa](#), informatika sistemien bidezko egin-tza arrazista eta xenofoboak zigortzeko.

4. Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak

Gure erkidegoan bizi diren Ekialdeko Europako ijitoen asentamenduak eta hainbat eragile pribatu eta publikoren arteko koordinazioaren beharra kontuan hartuta egin zen [Arartekoaren urriaren 5eko 3/2011 Gomendio Orokorra](#): *Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren erkidegoko ijitoen asentamenduetan esku hartzeko jarduera protokoloak garatzeko premia*. Bertan, ijitoek EAEn dituzten asentamenduen egoera eta haien premiarik oinarritzkoenei erantzuna emateko gabezia aztertzen dira.

Gomendio orokor horren jarraipena eginez, aurten bisita egin dugu Astigarragako eta Hernaniko udalerriri mugakideetan dauden asentamenduetara. Errumaniako jatorria duten pertsonen hiru kokagune dira, eta denak inguru berean daude. Pertsona horietatik gehienek hainbat urte zeramatzen lurraldean. 2012. urtetik hasita, hainbat eragile, bai eragile pribatuak bai eragile publikoak (udalak, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila) gizarteratze lana egiten ari dira, une jakin batean han kokatu zen biztanle taldeari dagokionez. Programak honako helburu hauek ditu: erregularizazio administratiboa, gizarte, osasun eta hezkuntza zerbitzuak jaso ahal izatea, bizitzeko baldintza duinak dituzten etxebizitzak eskuratu ahal izatea, gizarteratzea eta laneratzea. Txatarraren eta birziklatzeko materialen bilketa da familia horien bizibidea. Betekizunak betetzen dituzten kasuetan, prestazio ekonomikoaren hartzailak dira.

Elkarlanari eta koordinazioari esker egin ahal zaie aurre haien beharrezanegi, barnean hartuta hezkuntza premiak, laneratzea, lanerako prestakuntza, etxebizitza, osasun laguntza, prestazio ekonomikoetarako eskaerak eta gizarte nahiz komunitatean egokitzeko lana. Gainera, herritarren parte-hartze garrantzitsua lortu da proiektuan. Bai bizilagunek bai gizarte erakundeek parte hartzen dute. Kokaguneetan bizi diren familien kopurua murriztu egin da, aipatutako elkarlan koordinatuari eta gizarteratze lanari esker. Proiektutik irten diren familia gehienek gizarteratze ibilbidea egiten jarraitu dute (badira salbuespenak ere, alegia, ados ez zeudelako proiektua bertan behera utzi duten familiak). 2017. urteko uztaileko aurreikuspenak da asentamenduak desagertzea.

Badago asentamenduen jarraipenerako batzorde bat, eta eragile publiko eta gizarte eragile asko biltzen ditu (udalak,

Gipuzkoako Foru Aldundia, gizarte zerbitzuak, ikastola, osasun etxea, Udaltzaingoa, Caritas, Romi Bidean elkarte... Hori guztia oso positiboa da, horrelako proiektu handiek beti eurekin dakartzaten arazoak konpontze aldera. Udalek eta Foru Aldundiak elkarlanerako idatzizko akordioa egin dute. Bertan jaso dira hiru administrazio publikoen konpromisoak.

Familiak borondatez parte hartzen dute programan eta gizarteratze hitzarmena sinatzen dute, zeinean konpromisoa hartzen baitute gizarte hezitzaileek emandako jarraibideak eta programaren helburuak betetzeko, eta barne erregelamendua onartzen baitute. Erregelamendu horretan azaltzen dira betebeharrak (eskolatzea, garbitasuna, bizikidetzeta, gizarteratzeko ibilbideetan parte hartzea...), zehapen araubidea (errumanierara itzulita dago) eta ez-betetzeen ondorioak. Programa ez dago zabalik familia gehiagok parte hartzeko. Norbait asentamendutik irteten denean beraren txabola eraitsi egiten da. Horrela egingo da harik eta asentamendua behin betiko desagertu arte.

Astigarragako larrialdietarako udal planak zuzeneko laguntza kasuak aurreikusten ditu, larrialdietarako, Urumearen bazterrean sortutako kokaguneetarako. Hernaniko larrialdi planak ere bai. Halaber, aurreikusita dago Gipuzkoako Gizarte Larrialdietarako Foru Zerbitzuarekin koordinatzea.

Asentamenduetara bisita egin baino lehenago, bilera egin zen Hernaniko eta Astigarragako udalerrietako alkateekin eta [Gipuzkoako Foru Aldundiko Eskubide Ekonomikoen](#), Haurren Babesaren, Gizarteratzearen eta Enpleguaren zuzendariarekin.

Proiektuaren gaineko idatzizko informazioa eman zitzaigun bilera horretan. Era berean, Eusko Jaurlaritzarekin sortutako zailtasunei buruzko informazioa eman ziguten. Zehatzago, URA agentziarekin (Eusko Jaurlaritzako kantauri ekialdeko arroetako bulegoa) izan zituzten zailtasunak, txabolak uholde arriskua duen leku batean daudelako.

Horregatik, interesgarria iruditu zitzaigun URA bulegoarekin bilera egitea. Bileran jakinarazi ziguten zer jarduketa egin zituzten 2010. urtetik, hots, Urumearen arloan asentamendua detektatu zirenetik, eta zer arau aplikatu behar diren, besteak beste [azaroaren 19ko 449/2013 Dekretua](#), EAEko Kantauriko eta Mediterraneoko Isurialdeko Ibaiak eta Errekak Antolatzeako Lurraldearen Arloko Planaren aldaketa behin betiko onartzen duena. Egindako txostenen eta lehen-tasunezko fluxu-eremua zela-eta egindako proposamenen berri ere eman ziguten. Jakinarazi ziguten asentamendua behin-behinekotasun egoera baloratu zela eta horregatik beharrezkotzat jotzen zutela eraiste programa bat aurkeztea, jarduketak egiteko proposamenekin, eta bien bitartean bizi baldintza egokiak bermatu beharko zirela. Jakin dugunez, eraiste proiektua aurkeztu da eta URA bulegoarekiko harremana normalizatu egin da.

5. Herritarren eskubideen egoeraren balorazioa

5.1. Zenbait ijito familiak dituzten zailtasun larrienetarikoak dira **eroldako inskripzioa, etxebizitza eskuratzea** eta bizi izateko baldintza egokiak betetzen dituen etxebizitza batean bizi ahal izatea.

Erroldan inskribatzeak berekin dakar udalerrri bateko bizilagun bihurtzea, eta zerbitzu nahiz prestazio publikoak eskatu ahal izateko bete beharreko baldintza da. Gainera, bizileku egokia eskuratu ahal izatea ezinbesteko baldintza da haurren hezkuntza-garapenerako, prestakuntza prozesuak hobetzeko edo hasteko, edota lanpostua bilatu ahal izateko. Ijitoak, XXI. mendean, duintasunez bizi ahal izateko moduko etxebizitza eskatzen ari dira. Gizarte zailtasun gehien dituzten ijito familiek gero eta zailago dute etxebizitza eskuratu ahal izatea.

Ijitoek gizarte ahultasuna dute abiaburuko egoera, eta bereizkeria jasaten dute alokatze eta etxebizitzaren merkatu pribatuan. Beraz, etxebizitza publikoa ijitoak gizarteratzeko funtsezko tresna izan da beti, familia askori gizarte bazterketatik irteteko aukera ematen dien tresna. Programa publikoak behar-beharrezkoak dira, familia horiek baldintza osasungaitzetan bizi ez daitezkeen. Programa horietan beharrezkoak dira gizarte esku-hartzeak eta hezkuntzako laguntzak, auzokide askoren aurreiritziak eta premiak kontuan hartzen dituztenak.

5.2. Ijitoen estigmatizazioa oraindik ere oztopo da, haien gizarte, ekonomia eta kultura sustapena eragozten baitu. Badira zailtasun eta traba horiek gaintu, ikasketak egin eta lanpostu duina bilatu ahal izan duten ijitoak. Hala ere, oraindik asko dira biziraupen zailen baldintzetan bizi direnak, bizileku egokirik gabe, urik gabe eta argindarrik gabe, beste gabezia batzuen artean. Analfabetismo indizeek eta bizi itzaropen laburragoak populazio horren bereizgarri izaten segitzen dute. Bestalde, arteari egindako ekarpenegatik eta sendearen arteko elkartasunaren balioen zaintzaile izateagatik ere nabarmentzen dira. Lehen-tasunezkoak izaten jarraitzen dute bereizkeriaren aurkako borrokak eta arrazakeriaren edo ijitoen duintasunaren kontrako egoera diskriminatzaile eta iraingarrien salaketak. ERA BEREAN sarea abian jartzea helburu hori lortzen lagunduko duen tresna izan daiteke.

5.3. Erabakigarria da arduradun publikoek **jarrera irmoa** izatea ijitoen eskubideen errespetuari eta bereizkeriaren kontrako borrokari dagokienez, eta eztabaida publikoan gogora ekartzea herri horrek jasan duen eta oraindik jasaten ari den jazarpen eta arbuioa. Ijitoak sustatzeko eta gutxiengo kultural gisa onartzeko konpromisoak bete behar dira, eta eskertu egin behar zaizkie kulturaren eta aniztasunaren garapenerako egiten duten ekarpena eta gizarte batuagoa eraikitzeke duten ahalmena.

5.4. Berariazko neurriak behar dira, kontuan hartuko dituztenak **ijitoen eta euren gizarteratze eta laneratze ibilbideen berezitasuna**. Lanbide - Euskal Enplegu Zerbitzuaren kudeaketak kontuan hartu behar ditu ijitoen premiak eta berezitasunak. Alegia, laneratzeko sustapen neurriek edo bazterkeriaren aurka borrokatzeko neurriek kontuan hartu behar dituzte euren eragina jaso dezaketen ijitoen berezitasunak. Krisi finantzarioa, lanpostuen suntsipena eta enplegu sorrerarik eza kalte egiten ari zaizkie, batez ere, desberdintasun eta ahultasun sozial larrireneko egoeretatik abiatzen diren pertsonen, tartean ijitoen. Ikuspegi ekonomikotik ere, Munduko Bankuak gogora ekarri duen bezala, Europan ijitoen gizarteratze arloan inbertitzeak produktibitatearen hazkundea, zerga bilketaren gehikuntza eta gizarte kostuen murrizketa ekarriko lituzke.

5.5. Europako Parlamentuak eta Batzordeak ijito populazioaren egoera hobetzeko neurriak sustatu dituzte Ijitoak Gizarteratzeko Estrategia Nazionalen Europako Esparruaren bitartez; gomendioak adostu dira, txostenak egin dira eta bereizkeriaren aurka egiteko tresnak ezarri dira. Euskal Autonomia Erkidegoan ijitoen auzia agenda politikoan sartu da, badugu ijitoenganako euskal estrategia, neurri zehatzekin, besteak beste hezkuntza arloa, bereizkeriaren aurkako borroka eta sentsibilizazioa biltzen dituena, eta aurrera egin da ijitoen eskubideen defentsan lan egiten duten elkarten parte-hartzeari dagokionez. Horrez gain, administrazio publikoek elkarteekin lankidetzan ari dira, azken horiek udalerrietan burutzen dituzten programen finantzaketan. Administrazio publiko guztien konpromisoa gorabehera, **oraindik bide luzea egin behar da ijitoen gizarteratzea lortzeko, berdintasunezko parte-hartze soziala, ekonomikoa eta kulturala izan dezaten gure gizartean**. Ijitoen gizarteratzea, laneratzea eta garapen kulturala ahalbidetu dituzten neurriak aztertu behar dira, bada, eta horien ildotik jarraitu behar da lanean.

5.6. Europar Batasuna askatasun, segurtasun eta justizia gune gisa sortzeak, oinarrizko eskubideen gutunak eta Batasuneko herritartasunaren aitortpenak eragin garrantzitsua izan dute Europan bizi diren ijito askoren egoeran. [2004/38/EE Zuzentarauaren](#) arabera, baliabide ekonomikorik ez izateak, besterik gabe, inoiz ere ezingo du biderik eman herritarrek EBtik kanporatzeko. Egungo erronken artean **mu- gimendu eta egoitza askatasunaren errespetua** dugu, **Europar Batasuneko jatorria duten ijitoen kasuan**.

5.7. Jarduteko protokoloak egin beharra baloratzen jarraitzen da. Jada horixe adierazi zen [Arartekoaren urriaren 5eko 3/2011 Gomendio Orokorrean: Euskal Autonomia Erkidegoan bizi diren erkidegoko ijitoen asentamenduetan esku hartzeko jarduera protokoloak garatzeko premia](#). Bertan, ijitoek EAEn dituzten asentamenduen egoera eta haien premiarik oinarrizkoen erantzuna emateko gabezia aztertzen dira.

Horrek lagundu egingo luke asentamendu bat detektatzen den kasuetan ematen diren erantzunek kontuan har ditzaten haietan bizi diren pertsonen beharrezan. Gainera, administrazio publikoen arteko koordinaziorako eta elkarlanerako konpromisoa egoteak lagundu egingo luke pertsonen eskubideak errespetatuko dituen erantzuna ematen.